

DUBROVAČKA UMJETNICA, RESTAURATORICA I DIZAJNERICA KATARINA ALAMAT K

Danas je dizajn moje primarno zanimanje, ističe dubrovačka umjetnica Katarina Alamat Kusijanović

Nekako se nadam da će nakon pandemije doći neke nove ideje i osmisliti se bolja verzija turizma

Razgovarao: Bruno Lucić

Krajem 2020. dubrovačka umjetnica, restauratorica i dizajnerica Katarina Alamat Kusijanović otvorila je u Umjetničkoj galeriji izložbu "Mensura" (Mjera) koja ostaje otvorena do 28. veljače. O samoj izložbi, svojim umjetničkim počecima, svojoj umjetnosti, ali i kulturi u Dubrovniku više je govorila u razgovoru za Dubrovački.

TIŠINA KAO POTICAJ ZA RAZMIŠLJANJE

Što Vas je motiviralo da otvorite izložbu krajem 2020., je li izložba bila 'bijeg' od nedaća pandemijske godine?

Mislim da je božićno vrijeme pravo doba, ako želite izlagati za Dubrovčane. To je dio godine kad se povezuje obitelj. Vrijeme kad sam i ja s mojom djecom posebno povezana i kad se okuplja obitelj. Ono što sam željela pokazati nekako me je posebno povezivalo s tim dobom godine. Tada je i manje ljetnog stresa, ne juri se za sezonskom zaradom i normalniji smo, smireniji.

Danas uz sva pravila, nema pravila - puno je mjerila, a malo mjere

Izložba je dogovorena već 2019. kad nismo ni slutili da će to biti pandemijska godina. Od prvih razgovora o ovoj izložbi, s kustosicom Petrom Golušić, bilo mi je jasno da će prostor u kojemu će ona nastajati biti dijelom organske cjeline i da će se natpis s povišenog reljefa kroz prostor transformirati. Tri glavne prostorije gotovo da su same nametnule naraciju o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Prva soba nastoji oživjeti dojam monumentalnosti uklesanog teksta, stvara nizove bijelih reljefa... diptiha, triptiha i poliptiha. U kamen uklesana izreka o mjeri,

ovdje se susreće kroz inverziju forme. Druga soba "refleksije" postavlja riječi izreke na površinu akrilnog stakla. Sastoji se od stotinjak manjih formata ispisanih cijelom površinom. Tekst teče iz slike u sliku. To je i soba u kojoj se ogleđamo, propitujemo i reflektiramo i mi sami. Duboko plavetnilo pozadine približava doživljaj dvojne kompozicije meditaciji o morskim dubinama. Snaga teksta u ovom "plavetnilu" ne izvire iz monumentalnosti nego iz "ustrajnosti" ponavljanja. U treću sobu nas uvodi QR code, jedna od univerzalno prepoznatljivih ikona

suvremenog doba. U njemu se iščitava ista izreka i to nas uvodi u sobu "neizvjesnosti".

Zašto ste izložbi odlučili dodati i zvučnu komponentu?

Od samog početka sam planirala dati "latin-skoj izreci" zvuk. Zamisao o tome kakav će on biti kroz nastajanje izložbe se mijenjala, kao što su se u stvarnosti dok sam stvarala izložbu izmijenili i zvukovi Grada. Nestale su gužve, turisti i kofonija različitih jezika. Nekima je ta tišina postala lijepa, a nekima tužna. Ja mislim da nas je svi-

jest o tišini i praznini sve dovela u promišljanje o budućnosti. Iako tamna, ova soba ne teži sugerirati negativnost. Ona je odsustvo mjera i uporišta, neizvjesnost budućnosti pred nama... Zvuk čiopa, kiše i vjetra možda sugerira prazan Grad, ali i svojevrsni povratak prirodnosti i miru. Zahvalna sam Ivani Đuli i Luki Vrbaniću na dokumentarnom zvuku kojeg su mi pripremili za ovu instalaciju.

Fragmentirano koristite elegijski distih iz Sponze. Što Vas kod nje ga fascinira i koliko je on izgubio 'težinu' u današnjem društvu?

Iza mjera o kojima govori, natpis s kamenog luka postavlja autoritet Republike, ali i onaj najviši, ultimativni: božanski. "Utezi ne daju naši da se vara nit' prevaren bude, robu dok mjerim ja, mene tad' mjeri sam Bog". Istinitost i važnost ove izreke provlači se kroz sve moje radove. Mjere su jedan od primarnih temelja civilizacije. Kroz mjere i mjerenja je sve nastalo. Danas uz sva pravila, nema pravila. Puno je mjerila, a malo mjere.

UMJETNINE ME ZATOČE I PREUZMU Kako je krenuo Vaš put prema umjetnosti? S obzi-

USIJANOVIĆ O SVOJOJ IZLOŽBI "MENSURA", UMJETNOSTI I DUBROVAČKOJ KULTURI

rom na to da ste, ne samo suvremena umjetnica, već i restauratorica i dizajnerica, je li u mladosti bilo dvojni što u životu želite raditi?

Kao dijete sam slikala i valjda oduvijek znala što želim raditi u životu, ali sam ujedno željela studirati nešto što će slikarstvo spojiti s mogućnošću zaposlenja. Dok sam ljeti iscrivala keramiku i keramičke krhotine za muzej Rupe, radila su se istraživanja na Katedrali i tada sam došla u kontakt s restauratorima. Otišla sam na dvogodišnji studij štafelajnog slikarstva u Beograd, a kasnije na akademiju u Split. U Dubrovniku nije postojala restauratorska radionica, tako da sam s Barbarom Knežević Kuzman i s pokojnim Vlahom Pustičem počela od nule. Bila su to divna vremena. Prostor smo imali u franjevačkom samostanu. Bili smo opsesivni u svom poslu. Radilo se jako puno, a mi smo bili predani i vrlo aktivni u gradu. To je bilo netom nakon rata kad su nas svi trebali. Nakon nekoliko samostalnih izložbi, restauracija je postala moje primarno zanimanje, a slikarstvo se vraćalo sa zimom. Rekla bih da sam tada "gorila" za umjetnine. Sanjala sam ih. Znala sam se ukočiti retuširajući sliku. To naravno donosi i posljedice pa danas zbog okoštanja imam ograničene rotacije ramena, a nije bila rijetkost da nisam dani-ma mogla raditi rukom. 2008. sam dobila ponudu da obnovim bar u vrtu vile Orsule i od tada sam postala suradnik dizajner u grupaciji Lukšić, a sada u Jadranskim luksuznim hotelima. Tako sam krenula i u dizajnerske vode. A kako život prolazi i nismo izdržljivi za sve naše želje, ja sam nakon nekoliko ozbiljnijih bolesti dobila znak da moram stati. Danas je dizajn moje primarno zanimanje.

Koji su faktori utjecali na nastanak Vašeg umjetničkog rukopisa, što ste u svojim formativnim godinama kao umjetnica najviše upijali?

Vjerovali ili ne, koliko sam bila opsjednuta restauracijom, ona me u slikarstvu zakidala. Toliko se predate nekoj oltarnoj pali da sva kreativnost i nadahnuće ostanu u liku nekog sveca ili Bogorodice. Nakon toga se jako teško od-

vijiti i inspirirati. Umjetnice me zatoče i preuzmu. Kod njih je sve određeno i nema mjesta kreaciji i mašti, a uspjeh pretpostavlja strogu disciplinu. Osim toga, restauracija je zahtjevan fizički posao i s vremenom je sve teže sačuvati dio energije za rad u slobodnom vremenu. Kad sam trebala "prelomiti" i odlučiti što dalje, želja za intenzivnijem povratku slikarstvu je bila presudna i nadam se da sam dobro odlučila. Život je jedan i ne trebamo ostati uvijek u onom u čemu smo dobri, dok god imamo snage za ići dalje i želje za novim stvaranjem. Dizajn interijera je vrlo kreativan i otvara prostora mašti i umjetničkom stvaranju na svim razinama koje mene zao-kupljaju. Iz njega se i iznjedrila želja za keramikom, jer toliko puta mi treba keramička skulptura kakvu ne mogu naći, a želim imati. Kao što sam se slikarstvu vraćala zimi kad je smiraj, sada ću se vraćati restauraciji. I sad u ateljeu imam dvije umjetnice, a radim kad trebam neki drugačiji mir i opuštanje.

Koristite razne materijale - od plastike do zlata. Koji materijal dosad niste koristili, a voljeli biste?

Kao konzervator-resta-

urator dobro poznajem tehnologiju slikarstva i polikromirane skulpture, što je jedno veliko bogatstvo za moj način rada. Reljef na drvu pozlaćen 24-karatnim zlatom zahtjevan je i dugotrajan proces, ali za restauratore je svakodnevna rutina. Moji reljefi su primjer tehnologije kojom su se stoljećima radili pozlaćeni drveni oltari. Zaista se volim igrati materijalima. Jedno vrijeme sam mislila da ću praviti mozaike, ali to je ostalo na par studentskih kopija. Začarana vitrajima, izradila sam seriju božićnih čestitki dok sam slikala sakralne motive. Na akademiji sam radila glinom, ali nikada nisam izradila keramiku. To mi je zaista velika želja.

Kako izgleda Vaš proces stvaranja, koliko su fizički zahtjevni Vaši radovi?

Vrlo su fizički zahtjevni. Uglavnom pokušavam naručiti drvene podloge koje ću moći sama podignuti. Na primjer, na drvenim reljefima u kredi ima jako puno brušenja. Često se zanesem i pretjeram. Ljudi me pitaju kako smrvim kredu za reljef. To vam je kao recept za kolače. Kuha se ljepilo slično kao želatina. U njega se prosijava kreda u prahu... To je

stara receptura za slike na drvu. Podloga se nanosila penilom u sedam slojeva, a potom se osušena kreda brusila i pripremala za slikanje... Potpuno isti proces radim na mojim reljefima.

MALO MJESTA ZA IZLAGANJE

"Mjera" je, pored riječi "korona" riječ aktualnog trenutka, stalno se popuštaju, stežu ili izmisljaju nove mjere. Kako na Vas kao umjetnicu i na Vaš rad djeluju ove epidemiološke mjere, ali i sama korona?

"Mjera" se rodila prije korone, a čini mi se da do-

lazak pandemije nije bitno promijenio izvornu ideju i poruku. Naziv ove izložbe, Mensura - Mjera "otvorio" se nakon rada na izložbenoj instalaciji "Skriveni trecento" koja je bila postavljena pred Dvorom 2018. u obliku velike kocke. Vrlo složen zahvat koji je pretihod instalaciji, rezultirao je promjenom datacije i atribucije dvaju vrijednih oltarnih poliptiha, a važna spoznaja koja je tomu pridonijela počivala je upravo na mjerama. Uz sve analize i argumente temeljene na uobičajenim metodama istraživanja u struci, istaknuto mjesto ima nalaz da je u radu na oba poliptiha korišten povijesni sustav venecijanskih mjera, za razliku od dubrovačkog, uvedenog u 15. stoljeću. Mjere koje nam je donijela korona doživljam kao i mjere koje su se ponavljale i nekad, kad je Republika morala uvoditi mjere da se zaštiti od raznih bolesti. Tada su mjere bile znatno rigoroznije. Povijest se često ponavlja. Vjerujem da bi posljedice bile uistinu ozbiljne, ako bi se dozvolilo slobodno širenje virusa. Pridržavam se preporuka i pazim koliko mogu. Čini mi se da je ovo donijelo i nečega dobrog. Svi smo se okrenuli obitelji, bliskim prijateljima i sebi samima. Propitujemo se na više razina, društveno, materijalno, ekološki i nadam se da će to iznjedruti neke pozitivne promjene.

Izložba "Mensura" u Umjetničkoj galeriji ostaje otvorena do 28. veljače

Umjetnost i obitelj

Koliko Vam je izazovno 'pomiriti' umjetnički i obiteljski život?

Slikarstvu nije bilo uvijek mjesta uz obitelj i posao pa su slike i izložbe nastajale ovisno o slobodnom vremenu. Često u noćnim satima ili vikendom. Rano sam postala majka pa je to i odredilo slobodu za moja umjetnička stvaranja. Mislim da su mi de-

setak zadnjih godina bile najproduktivnije i bavim se raznim stvarima. Kad djeca odrastu, pravo je blago biti i ostati umjetnik. Motivacija u stvaranju za mene je jako važna. Ne znam kako bih da to ne posjedujem. Polako planiram moj radni atelje za neka buduća vremena, jer bih željela objediniti na istom mjestu sve što me vodi i inspirira.

Kako komentirate dubrovačku umjetničku scenu?

Mislim da u Gradu ima jako dobrih umjetnika i da je u uvjetima u kojima živimo jako teško izraziti se i stvarati kako bismo znali, željeli i umjeli. Situacija to često ne dozvoljava. Mjesta za izlaganje je malo, a načina da se od toga živi još manje.

Što bi se u Dubrovniku dalo poboljšati u kulturi?

Uvijek se može pridodati više, ali ja ću spomenuti nešto o čemu u zadnje vrijeme sve više razmišljam, jer imam bolesnu majku. Žao mi je da u Dubrovniku ne postoji više radionica za građane. Uvijek govorimo o radionicama "za mlade" i to je izvrsno. Ali, ako mlade treba učiti i uputiti, starije treba uključiti i potaknuti. Najviše motivacije ljudima treba kad djeca odrastu i kad im ostaje slobodno vrijeme za sebe. Ja bih rado od mnogih učila. Nedostatak ovakvih radionica i grupa u našem društvu je upadljiv. U svijetu je normalno i uobičajeno da stariji idu na grupe za keramiku, slikanje, izrade nakita, glumu... Shvatila sam da upravo kod starijih generacija, kao kod generacije moje majke, nedostaje sadržaja. Uglavnom se stariji ljudi povuku u sebe. Istina je da najviše treba dati mladima, ali istina je i da trebamo i sretnije starije da bi nam okolina bila pozitivna i da bismo svi lakše živjeli i stvarali.

Izjavili ste u jednom razgovoru kako ste 12 godina živjeli na Pelinama. Jeste li suglasni s onima koji tvrde da je Grad izgubio mjeru?

Jesam. Na Pelinama sam od rođenja. U devetoj godini sam odselila i vratila se nakon udaje i ostala tamo još dvanaest godina. Bili su to divni dani mog odrastanja, jednako kao i moje kćeri Antonete i sina Pjera... Na to i ukazuje zvučna instalacija na izložbi. Koliko je koristan, turizam nas je toliko i uništio. Ne treba ni spominjati kolika su krize šteta za ovaj grad. Grad više ne živi. Ima drugi sustav vrijednosti koji nije nikome za poželjeti. Loše je da nam je turizam primarni izvor zarade. Neka se nadam da će nakon pandemije doći neke nove ideje i osmisliti se bolja verzija turizma.